

Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (ΠΛΑ) Στ' τάξης (2024-2025)

Το Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (ΠΛΑ) διεξάγεται διαχρονικά από το 2007 από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ) του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου και απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες της Γ' και Στ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών/μαθητριών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι/αναλφάβητες μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, έτσι ώστε να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης τόσο στην Πρωτοβάθμια, όσο και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2024-2025, το ΠΛΑ διεξήχθη στην Στ' τάξη του Δημοτικού για δέκατη όγδοη συνεχόμενη χρονιά. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών/μαθητριών που συμμετείχαν ανήλθε στις 8155 για τα δοκίμια της Γλώσσας και στις 8256 για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 10,7% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο, ενώ το 9,8% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει μαθηματικά αναλφάβητο. Ποσοστό 5,8% των μαθητών και μαθητριών ανήκε και στις δύο ομάδες.

Οι μαθητές/μαθήτριες που φοιτούσαν φέτος στην Στ' τάξη, είχαν συμπληρώσει ξανά τα δοκίμια του ΠΛΑ τη σχολική χρονιά 2021-2022, όταν δηλαδή φοιτούσαν στην Γ' τάξη και, επομένως, ήταν δυνατή η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο κύκλων του ΠΛΑ. Οι συγκρίσεις κατέδειξαν ότι ποσοστό 52,0% των μαθητών/μαθητριών που αναγνωρίστηκαν με ρίσκο για γλωσσικό αναλφαριθμητισμό στην Γ' τάξη δεν ανήκει πλέον στην ομάδα ρίσκου στην Στ' τάξη. Το αντίστοιχο ποσοστό για τον μαθηματικό αναλφαριθμητισμό είναι 49,0%. Από τα παιδιά που δεν εντοπίστηκαν με ρίσκο στην Γ' τάξη, ένα μικρό ποσοστό (3,5% και 3,2% για την ομάδα γλωσσικού και μαθηματικού αλφαριθμητισμού, αντίστοιχα) εμφανίζεται για πρώτη φορά στην ομάδα ρίσκου στην Στ' τάξη. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε πολύ καλή προβλεπτική εγκυρότητα των μετρήσεων των δοκιμών του Προγράμματος και του κριτηρίου διαχωρισμού των μαθητών/μαθητριών στις δύο ομάδες: στην «ομάδα ρίσκου» και στην «ομάδα μη ρίσκου» για τα δοκίμια του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαριθμητισμού, αντίστοιχα.

Με βάση τα προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών/μαθητριών, διαπιστώθηκε ότι υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαριθμητισμού

έχουν: (α) τα αγόρια σε σχέση με τον γλωσσικό αναλφαβητισμό, (β) οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία (πρώτης και δεύτερης γενιάς) και (γ) οι μαθητές/μαθήτριες που στο σπίτι μιλούν περισσότερο άλλη γλώσσα από ό,τι την Ελληνική. Σε σχέση με το φύλο, τα αγόρια βρέθηκαν να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην ομάδα ρίσκου του γλωσσικού αναλφαβητισμού από ό,τι τα κορίτσια (13,7% και 7,8%, αντίστοιχα). Στα Μαθηματικά, το ποσοστό των αγοριών στην ομάδα ρίσκου είναι παρόμοιο με το αντίστοιχο των κοριτσιών (9,8% και 9,9% αντίστοιχα) και δεν εντοπίζονται διαφοροποιήσεις. Ως προς τη μεταβλητή *μεταναστευτική βιογραφία μαθητή/μαθήτριας*, φάνηκε ότι τόσο οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία πρώτης γενιάς όσο και οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία δεύτερης γενιάς, έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού (36,8% και 25,8%, αντίστοιχα) και μαθηματικού αλφαβητισμού (23,0% και 18,5%, αντίστοιχα) από ό,τι οι μαθητές/μαθήτριες χωρίς μεταναστευτική βιογραφία (6,0% και 7,2%, αντίστοιχα). Τέλος, σε σχέση με τη μεταβλητή *γλώσσα ομιλίας στο σπίτι*, οι μαθητές/μαθήτριες οι οποίοι/οποίες μιλούν περισσότερο άλλη γλώσσα στο σπίτι, έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα εντοπισμού στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού (27,9%) και του μαθηματικού αναλφαβητισμού (17,7%), από ό,τι οι μαθητές/μαθήτριες οι οποίοι/οποίες μιλούν περισσότερο Ελληνικά στο σπίτι (5,6% και 7,2%, αντίστοιχα).

Για να διερευνηθεί η επίδραση διαφόρων παραγόντων στην πρόβλεψη του εντοπισμού στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαβητισμού, υιοθετήθηκαν, επίσης, δύο μοντέλα πολυεπίπεδης λογιστικής παλινδρόμησης (multilevel logistic regression), ένα για τον γλωσσικό και ένα για τον μαθηματικό αναλφαβητισμό. Στα μοντέλα του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού χρησιμοποιήθηκαν οι μεταβλητές *φύλο*, *μεταναστευτική βιογραφία μαθητή/μαθήτριας*, *γλώσσα ομιλίας στο σπίτι* και *ΚΟΕ μαθητή/μαθήτριας* σε επίπεδο μαθητή/μαθήτριας και οι μεταβλητές *λήψη δωρεάν προγεύματος* και *λήψη Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) ή άλλου δημόσιου επιδόματος* σε επίπεδο σχολείου. Οι μεταβλητές *μεταναστευτική βιογραφία μαθητή/μαθήτριας* και *ΚΟΕ μαθητή/μαθήτριας* σε επίπεδο μαθητή/μαθήτριας και η μεταβλητή *λήψη δωρεάν προγεύματος* σε επίπεδο σχολείου αναγνωρίστηκαν με στατιστικά σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη του ρίσκου τόσο για γλωσσικό όσο και για μαθηματικό αναλφαβητισμό. Οι μεταβλητές *φύλο* και *γλώσσα ομιλίας στο σπίτι* βρέθηκαν να είναι στατιστικά σημαντικές για την πρόβλεψη του ρίσκου για γλωσσικό αναλφαβητισμό, όχι όμως για μαθηματικό αναλφαβητισμό. Τέλος, ως προς τη διερεύνηση της επίδρασης του παράγοντα «*σχολείο*» στο ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό, οι αναλύσεις κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο

8,8% και 6,0% (συντελεστής διαμέρισης διακύμανσης) της συνολικής διακύμανσης του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό, αντίστοιχα, οφείλεται στο επίπεδο του σχολείου.

Ακόμη, συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με τον χρόνο που δόθηκε για τη χορήγηση των δοκιμών και τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμών τόσο από τους/τις μαθητές/μαθήτριες όσο και από τους/τις εκπαιδευτικούς. Η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών και των εκπαιδευτικών (>90%) δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμών στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά ήταν ικανοποιητικός. Ακόμη και στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμών ήταν ικανοποιητικός (74,7% και 82,7%, αντίστοιχα). Όσον αφορά στη δυσκολία των δοκιμών, παρατηρήθηκε ότι οι απόψεις των μαθητών/μαθητριών και των εκπαιδευτικών διαφοροποιούνται, αφού η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών (54,5% και 62,8% για τα δοκίμια Γλώσσας και Μαθηματικών, αντίστοιχα) βρήκε τα δοκίμια εύκολα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους/τις εκπαιδευτικούς ήταν αρκετά χαμηλότερο (8,7% και 17,4%, αντίστοιχα). Επιπλέον, εξετάζοντας τις απόψεις των μαθητών/μαθητριών σχετικά με τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμών ανά ομάδα ρίσκου, εντοπίζεται ότι η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών και στις δύο ομάδες ρίσκου δήλωσε ότι τα δοκίμια είχαν μέτριο βαθμό δυσκολίας (54,1% και 51,1%, αντίστοιχα). Από την άλλη, η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών και στις δύο ομάδες μη ρίσκου δήλωσε ότι τα δοκίμια ήταν εύκολα (58,4% και 66,8%, αντίστοιχα).

Διερευνήθηκαν επίσης, οι απόψεις των εκπαιδευτικών σε σχέση με τη διαδικασία χορήγησης και το περιεχόμενο των δοκιμών. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι δέχθηκε απορίες από τους/τις μαθητές/μαθήτριες κατά τη διαδικασία της χορήγησης των δοκιμών Γλώσσας και Μαθηματικών (57,1% και 53,5%, αντίστοιχα). Κατά κύριο λόγο, οι απορίες των μαθητών/μαθητριών αφορούσαν στην κατανόηση οδηγιών, στην εκφώνηση ασκήσεων και σε άγνωστες λέξεις/έννοιες. Επιπλέον, τόσο για τα δοκίμια της Γλώσσας, όσο και των Μαθηματικών, καταγράφηκαν στην πλειοψηφία τους θετικά σχόλια ως προς το περιεχόμενο, το οποίο χαρακτηρίστηκε ως αξιολογικό και κατάλληλο για το ηλικιακό/μαθησιακό επίπεδο των μαθητών/μαθητριών. Τέλος, στην πλειοψηφία τους οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι η χορήγηση των δοκιμών πραγματοποιήθηκε χωρίς προβλήματα στη βάση των οδηγιών που δόθηκαν.

Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) θα αξιοποιήσει τα δεδομένα που προέκυψαν από το Πρόγραμμα τη φετινή σχολική χρονιά (2024-2025), με στόχο την

εφαρμογή δράσεων και την καθιέρωση πολιτικών που θα συμβάλουν στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και κατ' επέκταση στη βελτίωση του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.

